

Sygn. akt I Ca 462/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 10 lutego 2016 r.

Sąd Okręgowy w Ostrołęce Wydział I Cywilny

w składzie:

Przewodniczący- Sędzia SO Grzegorz Zabielski

Sędzia SO Tomasz Deptuła (spr.)

Sędzia SO Tomasz Sagała

Protokolant: st. sekr. sąd. Marta Kojtek

po rozpoznaniu w dniu 10 lutego 2016 r. w Ostrołęce

na rozprawie

sprawy z powództwa **M. F.**

przeciwko **Samodzielnemu Publicznemu Zakładowi Opieki Zdrowotnej w P.**

o zadośćuczynienie

na skutek apelacji powoda od wyroku Sądu Rejonowego w Przasnyszu

z dnia 5 czerwca 2013 r., sygn. akt I C 66/09

orzeka:

1. zmienia zaskarżony wyrok w pkt. I. w ten sposób, że zasądzoną kwotę podwyższa o 30 000 (trzydzieści tysięcy) złotych, do kwoty 40 000 (czterdzieści tysięcy) złotych;
2. zasądza od pozwanego na rzecz powoda tytułem wynagrodzenia pełnomocnika powoda z urzędu adw. I. B. kwotę 1 800 (jeden tysiąc osiemset) złotych z należnym podatkiem vat tytułem pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu w zakresie sporządzenia i wniesienia skargi kasacyjnej oraz kwotę 86 (osiemdziesiąt sześć) złotych tytułem zwrotu kosztów dojazdu na rozprawę odwoławczą;
3. nakazuje pobrać od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Przasnyszu kwotę 1 500 (jeden tysiąc pięćset) złotych tytułem nieopłaconej opłaty od apelacji w uwzględnionej w części;
4. nakazuje pobrać od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Ostrołęce kwotę 1 500 (jeden tysiąc pięćset) złotych tytułem nieopłaconej opłaty od skargi kasacyjnej w uwzględnionej części.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 5 czerwca 2015 r. wydanym w sprawie z powództwa M. F. przeciwko Samodzielnemu Zespołowi Zakładów Opieki Zdrowotnej w P. o sygn. akt I C 66/09 Sąd Rejonowy w Przasnyszu **w pkt I.** zasądził od pozwanego (...) Publicznego Zespołu Zakładów Opieki Zdrowotnej w P. na rzecz powoda M. F. kwotę 10.000 złotych tytułem zadośćuczynienia, z odsetkami ustawowymi od dnia 25 marca 2009 r. do dnia zapłaty, **w pkt II.** oddalił

powództwo w pozostałej części, **w pkt III.** przyznał i nakazał wypłacić ze środków Skarbu Państwa adwokat I. B. prowadzącej Indywidualną Kancelarię Adwokacką w W. kwotę 3.600 zł wraz z należnym podatkiem VAT, tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu, **w pkt IV.** odstąpił od obciążenia powoda zwrotem kosztów zastępstwa procesowego na rzecz strony pozwanej oraz **w pkt V.** nakazał pobrać od pozwanego Samodzielnego Publicznego Zespołu Zakładów Opieki Zdrowotnej w P. na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Przasnyszu kwotę 500 zł tytułem opłaty sądowej od uwzględnionej części powództwa.

Ustalił w najistotniejszym dla rozstrzygnięcia zakresie, w oparciu o zgromadzony materiał dowodowy, że :

M. F. cierpi na chorobę psychiczną o nazwie choroba afektywna dwubiegunowa. W stadium maniakalnym choroba ta nasila się i może powodować zagrożenie życia lub zdrowia samego chorego lub osób z jego otoczenia. Cierpi on również na schorzenia somatyczne w postaci następstw przebytego wcześniej wirusowego zapalenia wątroby typu A i zatrucia muchomorem sromotnikowym, jak również schorzenia związane z gruczołem prostaty. W przeszłości M. F. dość często korzystał z pomocy różnych zakładów medycznych, był również hospitalizowany w klinikach psychiatrycznych. W dniu 24 stycznia 2005 r. M. F. został przyjęty na Oddział Psychiatryczny Szpitala w P. w trybie art. 23 ust. 1 ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego. Nastąpiło to po trzecim wezwaniu karetki pogotowia przez byłą żonę powoda K. F.. W trakcie poprzednich dwóch wizyt karetki pogotowia lekarz dyżurny nie stwierdził u powoda takiego zachowania, które zagrażałoby bezpośrednio jego życiu lub życiu bądź zdrowiu innych osób. Podczas trzeciej wizyty domownicy powoda tj. była żona K. F. i syn R. F. twierdzili, że powód odkręcał przełączniki elektryczne i otwierał kurki z gazem. Miał ponadto grozić byłej żonie, że ją „załatwi”. Lekarz dyżurny J. C. nie stwierdził takich zachowań powoda, ale pod wpływem wcześniejszych sugestii lekarza psychiatry S. J. oraz pod naciskiem domowników podjął decyzję o zabranii powoda do szpitala. Miało to miejsce przy asyście policyjnej. Po przeprowadzeniu badania przez lekarza psychiatrę S. J. powód został przyjęty na Oddział Psychiatryczny Szpitala w P. bez jego zgody, w trybie nagłym i przebywał tam do dnia 1 kwietnia 2005 r. W trakcie pobytu na Oddziale Psychiatrycznym powód był zmuszony do przebywania we wskazanym przez personel szpitalny miejscu (w tym również w miejscu odosobnienia) oraz do zażywania dostarczonych mu leków. Na podstawie zawiadomienia z dnia 26 stycznia 2005 r. dokonanego przez Samodzielny Publiczny Zespół Zakładów Opieki Zdrowotnej w P. Sąd Rejonowy w Przasnyszu III Wydział Rodzinny i Nieletnich prowadził postępowanie mające na celu stwierdzenie zasadności przyjęcia powoda do szpitala psychiatrycznego w dniu 24 stycznia 2005 r. bez jego zgody, w trybie nagłym. W ramach tego postępowania postanowieniem z dnia 31 marca 2005 r. wydanym w sprawie o sygn. akt III RNs 15/05, stwierdzono brak podstaw prawnych do przyjęcia powoda do szpitala psychiatrycznego w trybie nagłym. W dniu 1 kwietnia 2005 r. powód opuścił Oddział Psychiatryczny Szpitala w P.. Leczenie zastosowane wobec powoda w czasie jego pobytu na Oddziale Psychiatrycznym Szpitala w P. nie pogorszyło jego stanu zdrowia psychicznego jak również nie wywołało pogłębienia istniejących schorzeń somatycznych. W dniu 13 czerwca 2006 r. powód oczekując na przyjęcie przez lekarza urologa w Przychodni w P. zasnął. Znajdujący się w pobliżu lekarz chirurg udzielił powodowi doraźnej pomocy i zawiadomił służby ratownicze, które niezwłocznie zabrały powoda na Oddział Wewnętrzny Szpitala w P., gdzie był właściwie i skutecznie hospitalizowany do dnia 20 czerwca 2006 r. Następnie został wypisany w dobrym stanie do domu. Wcześniej tj. w dniu 16 grudnia 2004 r. na Izbie Przyjęć Szpitala w P. udzielono powodowi porady ambulatoryjnej, co do której nie zgłaszał zastrzeżeń

Dokonał oceny tak zrekonstruowanego stanu faktycznego, wg której :

zgłoszone przez powoda roszczenie o zapłatę zadośćuczynienia za krzywdę wyrządzoną mu przez pozwanego jedynie częściowo okazało się uzasadnione i w tym zakresie znajduje odpowiednie oparcie w zebranych w sprawie dowodach, jak również podstawę prawną w postaci art. 445 § 1 i 2 k.c. Podstawy faktycznej uwzględnionego w wyroku roszczenia nie stanowią zdarzenia zaistniałe w dniach 16 grudnia 2004 r. i 13 czerwca 2006 r., gdyż powód uzyskał wówczas pomoc medyczną w przeciętnym co najmniej standardzie i nie wykazał, aby skutek działania pozwanego doznał jakiegokolwiek uszczerbku na zdrowiu. Częściowa zasadność roszczenia powoda o zasądzenie na jego rzecz od pozwanego odpowiedniej sumy pieniężnej tytułem zadośćuczynienia, wynika z bezpodstawnego umieszczenia go w szpitalu psychiatrycznym, w trybie nagłym bez jego zgody, w okresie od 24 stycznia 2005 r. do 1 kwietnia 2005

r. Sąd podkreślił, iż powód z całą pewnością cierpiał i cierpi na chorobę psychiczną oraz, że wymagał leczenia w tym zakresie. W oparciu o opinię biegłych, Sąd stwierdził, iż leczenie jakie wobec niego zastosowano w okresie przymusowego pobytu w szpitalu psychiatrycznym nie wywołało negatywnych następstw w zdrowiu powoda (wręcz przeciwnie – nastąpiła poprawa jego zdrowia). W oparciu o zebrane w sprawie dowody Sąd uznał, iż zastosowanie wobec powoda formy pozbawienia wolności, jaką jest przymusowe umieszczenie w szpitalu psychiatrycznym, było bezpodstawne. Nie wystąpiły bowiem przesłanki określone w art. 23 ust. 1 ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego tzn. chory powód nie zagrażał bezpośrednio własnemu życiu albo życiu lub zdrowiu innych osób. Powyższe znalazło odzwierciedlenie w orzeczeniu Sądu Rejonowego w Przasnyszu III Wydział Rodzinny i Nietletnich z dnia 31 marca 2005 r. wydanym w sprawie sygn. akt III RNs 15/05, w którym Sąd, stwierdził, iż bezpośrednie zagrożenie życia i zdrowia innych osób w rzeczywistości nie występowało. Zachowanie powoda wskazywało, co prawda na symptomy choroby psychicznej, ale żadnego bezpośredniego zagrożenia dla życia lub zdrowia osób trzecich (członków rodziny) nie stwierdzono. Sąd Rejonowy zważył, iż bezpośrednio zagrożenie nie może być rozciągnięta w czasie, musi też zachodzić prawdopodobieństwo powtórzenia zagrażającego zachowania. Tych wszystkich elementów w zachowaniu poda zabrakło. W wyniku bezpodstawnego (pozbawionego podstaw prawnych) przymusowego pobytu w szpitalu psychiatrycznym powód został pozbawiony na okres przeszło 2 miesięcy wolności i doznał z tego powodu niewątpliwych cierpień fizycznych i moralnych. Niewątpliwie każde pozbawienie wolności rodzi u człowieka cierpienia, w postaci stresu, tęsknoty do osób bliskich, niemożności realizacji własnych zamierzeń, fizycznych ograniczeń w przemieszczaniu się. Takie doznania powodują u osoby ludzkiej poczucie krzywdy. Krzywda jakiej doznał powód w wyniku bezpodstawnego przymusowego umieszczenia go w szpitalu psychiatrycznym wymaga zadośćuczynienia w formie pieniężnej. Zadośćuczynienie to ma charakter kompensacyjny i nie może ograniczać się do sumy symbolicznej. Musi uwzględniać rozmiar i natężenie cierpienia, rozmiar i trwałość doznanego uszczerbku, nieodwracalność zmian wywołanych czynem niedozwolonym. Sąd Rejonowy oceniając żądanie pozwu przyjął, iż roszczenie powoda w jego ostatecznej wysokości jest wygórowane. W jego ocenie, za takim stanowiskiem przemawiała okoliczność, iż leczenie, jakie zastosowano wobec powoda w czasie jego przymusowego pobytu w szpitalu psychiatrycznym było prawidłowe i w konsekwencji doprowadziło do poprawy jego zdrowia. Nie zostały przy tym potwierdzone fakty znęcania się nad powodem w trakcie jego przymusowego pobytu w szpitalu psychiatrycznym, jak również fakty zaniechań w udzieleniu mu niezbędnej pomocy medycznej w dniach 16 grudnia 2004 r. i 13 czerwca 2006 r. Wskazując na powyższe Sąd Rejonowy uznał, iż pierwotnie żądana w pozwie kwota 10.000 złotych pozostawała uzasadnionym zadośćuczynieniem za doznaną przez powoda krzywdę, a dalej idące roszczenie jako nieuzasadnione podlega oddaleniu. O kosztach procesu Sąd orzekł w myśl art. 102 k.p.c. mając na uwadze, iż powód z racji licznych schorzeń zdrowotnych pozostaje w bardzo trudnej sytuacji materialnej. O należnej Skarbowi Państwa od pozwanego opłacie sądowej od uwzględnionej części powództwa Sąd orzekł na podstawie art. 113 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych.

Apelację od powyższego wyroku wniósł pełnomocnik powoda składając ją wraz uzupełnieniem apelacji sporządzonym przez powoda osobiście. Strona powodowa zaskarżyła ww. wyrok w części tj. co do pkt II. zarzucając mu:

1) naruszenie przepisów prawa materialnego tj. art. 448 k.c. poprzez jego niezastosowanie w niniejszej sprawie przy ustalaniu na rzecz powoda zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę w związku z naruszeniem jego dóbr osobistych wskutek bezprawnego pozbawienia wolności w okresie od 24 stycznia 2005 r. do dnia 1 kwietnia 2005 r.;

2) naruszenie przepisów postępowania tj.:

a) art. 233 § 1 k.p.c. poprzez:

- dokonanie oceny materiału dowodowego sprzecznie z zasadami logiki i doświadczenia życiowego oraz uznanie, iż kwota 10.000 zł jest uzasadnionym zadośćuczynieniem za doznaną przez Powoda krzywdę związaną z działaniem pozwanego;
- brak wszechstronnego rozważenia materiału dowodowego i dokonania jego oceny z pominięciem istotnej części tego materiału, tj.:

dowodu z dokumentów złożonych na rozprawie w dniu 22 maja 2013 r. potwierdzających, iż wskutek nieobecności powoda z powodu przymusowego pobytu w szpitalu w okresie od 24 stycznia 2005 r. do dnia 1 kwietnia 2005 r. wystąpiły negatywne skutki dla powoda oraz złożonej na rozprawie w dniu 20 lutego 2013 r. karty leczenia szpitalnego powoda, które winny być brane pod uwagę przez Sąd przy ustalaniu wysokości zadośćuczynienia, bowiem odzwierciedlają rozmiar negatywnych skutków działań pozwanej opisanych przez powoda;

dowodu z wyjaśnień strony powodowej złożonych w charakterze strony, z których wynika iż w skutek pobytu powoda w okresie od 24 stycznia 2005 r. do dnia 1 kwietnia 2005 r. nastąpiło pogorszenie jego stanu zdrowia w związku z leczeniem zastosowanym przez pozwanego, znęcania się nad nim podczas tego pobytu, jak również dotyczących okoliczności związanych z nie udzieleniem powodowi niezbędnej pomocy medycznej w dniu 16 grudnia 2004 r. oraz 13 czerwca 2006 r.;

b) art. 227 k.p.c. w zw. z art. 162 k.p.c. poprzez oddalenie postanowieniem z dnia 11 stycznia 2013 r. wniosku dowodowego powoda złożonego na rozprawie w dniu 30 października 2012 r. uzupełnionego następnie na piśmie, o dopuszczenie dowodu z opinii zespołu biegłych lekarzy na okoliczność poniesionego przez powoda uszczerbku na zdrowiu w związku z działaniem pozwanego;

c) art. 328 § 2 k.p.c. poprzez nie wyjaśnienie w uzasadnieniu wyroku dla czego Sąd pierwszej instancji uznał, iż w związku z bezprawnym zatrzymaniem Powoda od 24 stycznia 2005 roku do dnia 1 kwietnia 2005 r. kwota 10.000 zł zadośćuczynienia jest uzasadnionym zadośćuczynieniem a dalej idące roszczenie jako nieuzasadnione podlega oddaleniu oraz nie dał wiary wyjaśnieniom strony powodowej, z których wynika iż nie udzielono Powodowi niezbędnej pomocy medycznej oraz niewłaściwie się nim opiekowano w dniu 16 grudnia 2004 r. oraz 13 czerwca 2006 r. oraz uznał że nie miały miejsce fakty znęcania się nad powodem w trakcie pobytu w szpitalu psychiatrycznym od 24 stycznia 2005 roku do dnia 1 kwietnia 2005.

W uzupełnieniu apelacji sporządzonym przez powoda osobiście, powód wniósł o zmianę wyroku i uwzględnienie powództwa w całości ewentualnie uchylenie wyroku w całości i przekazanie sprawy sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania. Zarzucił mu przede wszystkim naruszenie art. 233 k.p.c. poprzez błędną ocenę mocy dowodowej i brak wszechstronnego rozważenia materiału dowodowego w uzasadnieniu precyzując na czym polegały naruszenia Sądu. Nadto wskazywał na naruszenie

- art. 23 i 24 § 1 k.c. w zw. art. 444 § 1 i w zw. z art. 445 § 1 k.c. przez błędne przyjęcie, iż dobra osobiste powoda nie zostały naruszone nie uwzględniając oczywistych bezprawnych działań pozwanego w wyżej wymienionych i udowodnionych przestępstwach w których powód był upodlany, stanowi o ignorowaniu wartości ludzkich powoda;

- naruszenie art. 417 k. c., art. 445 k. c. oraz art. 448 k. c. poprzez uznanie, iż powód wskutek bezprawnych działań pozwanego nie doznał krzywd oraz szkody.

Wskazując na powyższe zarzuty strona powodowa wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku oraz uwzględnienie powództwa w całości oraz zasądzenie kosztów nieopłaconej pomocy prawnej z urzędu udzielonej powodowi.

Powyższy wyrok Sądu Rejonowego w Przasnyszu w całości zaskarżyła również strona pozwana zarzucając mu:

1. naruszenie art. 365 § 1 k.p.c., art. 366 k.p.c. i art. 234 k.p.c. w związku z art. 23 ust. 1 ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (o.z.p.), na skutek uznania, że orzeczenie sądu opiekuńczego o braku podstaw do przyjęcia powoda do szpitala psychiatrycznego bez jego zgody przesądza o bezprawności działania pozwanego;

2. naruszenie prawa procesowego, a w szczególności przepisów art. 233 § 1 i 2 k.p.c. i art. 232 k.p.c., poprzez dokonanie oceny materiału dowodowego zebranego w sprawie z przekroczeniem zasady swobodnej oceny dowodów, prowadzącej do błędnego ustalenia stanu faktycznego w zakresie faktów mających istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia.

Wskazując na powyższe zarzuty strona pozwana wniosła o:

1. zmianę zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie w całości roszczeń pozwu, ewentualnie
  2. uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Przasnyszu, przy uwzględnieniu kosztów postępowania odwoławczego zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów postępowania wg norm przepisanych.
- z jednoczesnym zasądzeniem od powoda na rzecz pozwanego kosztów postępowania wg norm przepisanych.

Wyrokiem z dnia 21 marca 2014 r. Sąd Okręgowy w Ostrołęce w sprawie o sygn. akt I Ca 457/13 w pkt 1. oddalił apelacje obu stron postępowania oraz w pkt 2. przyznał pełnomocnikowi powoda wynagrodzenie tytułem nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu.

Na skutek rozpoznania skargi kasacyjnej powoda, wyrokiem z dnia 19 listopada 2015 r. w sprawie o sygn. akt IV CSK 792/14 Sąd Najwyższy w pkt I. uchylił zaskarżony wyrok Sądu Okręgowego w Ostrołęce w sprawie o sygn. akt I Ca 457/13 w pkt 1., w części oddalającej apelację powoda co do kwoty 30.000 zł z odsetkami i w tym zakresie przekazał sprawę Sądowi Okręgowemu w Ostrołęce do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania kasacyjnego oraz w pkt II. oddalił skargę kasacyjną w pozostałej części.

W uzasadnieniu Sąd Najwyższy wyjaśnił m.in., iż pozbawienie wolności jest samoistną podstawą przyznania zadośćuczynienia, które ma stanowić formę rekompensaty za negatywne przeżycia psychiczne wiążące się z samym faktem bezpodstawnego pozbawienia wolności, opisywane jako głęboki dyskomfort psychiczny, poczucie utraty autonomii, uczucia bezradności, osamotnienia, niepokoju o sprawy osobiste. Ta krzywda, niepowiązana z doznaniem uszkodzenia ciała lub rozstroju zdrowia, i od nich niezależna, podlega naprawieniu na podstawie art. 445 § 2 k.c. Jeżeli natomiast ujemne przeżycia związane z faktem pozbawienia wolności wpłynęły na pogorszenie stanu zdrowia fizycznego lub psychicznego, poszkodowanemu przysługiwałoby roszczenie przewidziane w art. 445 § 1 k.c. Nadto, w konsekwencji nieuwzględnienia zarzutu skargi kasacyjnej dotyczącego naruszenia art. 217 § 2 k.p.c., Sąd Najwyższy stwierdził, iż w niniejszej sprawie pozostała do rozważenia kwestia prawidłowości zasądzenia zadośćuczynienia za krzywdę polegającą na negatywnych przeżyciach będących następstwem przymusowego przyjęcia do szpitala. Odnosząc się do stanowiska zajętego przez Europejski Trybunał Praw Człowieka w wyroku z dnia 28 maja 2013 r., ze skargi nr (...) B. przeciwko Polsce, Sąd Najwyższy zaznaczył, iż przyjęcie do szpitala psychiatrycznego bez zgody zainteresowanego jest równoznaczne z pozbawieniem wolności w rozumieniu art. 445 § 2 k.c. i art. 5 ust. 1 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności (Dz. U. 1993, Nr 61, poz. 284). Wydanie na podstawie art. 25 ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (tekst jedn. Dz. U. 2011, Nr 231, poz. 1375 ze zm.) postanowienie sądu opiekuńczego, jest orzeczeniem sądu właściwego do rozpatrzenia zgodności wymagań procesowych i materialnych, niezbędnych do ustalenia legalności pozbawienia wolności powoda. Stwierdzenie przez ten sąd, że brak było podstaw prawnych do przyjęcia powoda do szpitala bez jego zgody, przesądza o bezprawności działania pozwanego. Sąd Najwyższy stwierdził, iż ostatecznie kwestią wymagającą rozstrzygnięcia w niniejszej sprawie pozostawała wysokość zadośćuczynienia przyznanego powodowi. Sąd Najwyższy uznał za zasadny zarzut skargi kasacyjnej dotyczący błędnej oceny „odpowiedniego” zadośćuczynienia w oparciu o wadliwe przyjęcie przez Sąd, że odpowiedzialność za umieszczenie w szpitalu osoby zdrowej powinna być „inna” niż w przypadku osoby, o której jest wiadomo, iż cierpi na schorzenia psychiczne wymagające hospitalizacji. W związku z powyższym zastosowanie takiego kryterium nie daje się pogodzić z obowiązkiem równego traktowania i jest szczególnie rażące w sytuacji, w której Sąd nie wyjaśnił, jakie względy racjonalności, proporcjonalności i sprawiedliwości skłoniły go do tego rodzaju rozróżnienia. W tym zakresie podstawa naruszenia art. 445 § 2 k.c. jest niewątpliwie uzasadniona, tym bardziej, że z motywów zaskarżonego wyroku wynika, iż to błędne stanowisko Sądu miało istotny wpływ na określenie „odpowiedniej” sumy zadośćuczynienia.

Przed ponownym rozpoznaniem sprawy w postępowaniu apelacyjnym, powód podtrzymał dotychczasowe stanowisko w sprawie wyrażone w apelacji oraz wniósł o zasądzenie kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według przedłożonego do akt sprawy spisu tych kosztów. Jednocześnie cofnął wniosek o przyznanie wynagrodzenia jego pełnomocnikowi za pomoc prawną udzieloną w postępowaniu apelacyjnym, wobec zachowania

aktualności rozstrzygnięcia w tym przedmiocie w poprzednim rozstrzygnięciu Sądu Okręgowego. Pozwany zaś wniósł o oddalenie apelacji strony powodowej w procedowanym zakresie, a nadto zgłosił zarzut przedawnienia roszczenia powoda.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Wyrok Sądu Okręgowego w Sąd Okręgowy w Ostrołęce z dnia 21 marca 2014 r. w sprawie o sygn. akt I Ca 457/13 został uchylony jedynie w części tj. w zakresie oddalenia apelacji powoda co do kwoty 30.000 zł z odsetkami, zaś w pozostałym zakresie pozostał prawomocny. Mając za podstawę rozstrzygnięcie oraz oceny jakie legły u podstaw wyroku Sądu Najwyższego wydanego na skutek skargi kasacyjnej powoda – wbrew zgłaszanemu przez stronę pozwaną zarzutowi przedawnienia – stwierdzić należy, iż przesądzona została – co do zasady – odpowiedzialność pozwanego z tytułu zadośćuczynienia za pozbawienie powoda wolności w związku z umieszczeniem na oddziale psychiatrycznym bez jego zgody. Zarzut przedawnienia nie mógł być w tej sytuacji skuteczny.

Stosownie do treści art. 398²⁰ zd. 1 k.p.c. Sąd, któremu sprawa została przekazana, związany jest wykładnią prawa dokonaną w tej sprawie przez Sąd Najwyższy.

W tym miejscu wskazać należy, iż Sąd Rejonowy w Przasnyszu dokonał trafnej oceny zgromadzonego materiału dowodowego i na tej podstawie poczynił prawidłowe ustalenia faktyczne. W tym stanie rzeczy Sąd Okręgowy, dzieląc ustalenia faktyczne Sądu Rejonowego, przyjął je za własne czyniąc podstawą własnych rozważań.

Zgodnie z art. 445 § 1 k.c. w zw. z art. 444 § 1 k.c., w razie uszkodzenia ciała lub wywołania rozstroju zdrowia Sąd może przyznać poszkodowanemu odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę. Chodzi tu o krzywdę ujmowaną jako cierpienie fizyczne (ból, ograniczenie ruchów i wykonywania czynności życia codziennego i inne dolegliwości), cierpienie psychiczne (ujemne uczucia przeżywane w związku z cierpieniami fizycznymi lub następstwami uszkodzenia ciała albo rozstroju zdrowia w postaci np. zeszpecenia). Zadośćuczynienie pieniężne ma na celu w szczególności złagodzenie tych cierpień. Obejmuje ono wszystkie cierpienia fizyczne i psychiczne, zarówno doznane, jak i te, które wystąpią w przyszłości. W myśl art. 445 § 2 k.c., przepis powyższy stosuje się również w wypadku pozbawienia wolności.

W niniejszej sprawie wykazane zostało, iż działanie podjęte względem powoda polegające na umieszczeniu na oddziale psychiatrycznym bez jego zgody i woli nosiło cechy bezprawnego, zawinionego działania bądź zaniechania Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej w P.. Zgodnie z art. 22 ust. 1 ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego – „u.o.z.p.”, przyjęcie osoby z zaburzeniami psychicznymi do szpitala psychiatrycznego następuje za jej pisemną zgodą na podstawie ważnego skierowania do szpitala, jeżeli lekarz wyznaczony do tej czynności, po osobistym zbadaniu tej osoby, stwierdzi wskazania do przyjęcia. Z kolei w myśl art. 23 ust. 1 ww. ustawy, osoba chora psychicznie może być przyjęta do szpitala psychiatrycznego bez zgody wymaganej w art. 22 tylko wtedy, gdy jej dotychczasowe zachowanie wskazuje na to, że z powodu tej choroby zagraża bezpośrednio własnemu życiu albo życiu lub zdrowiu innych osób. O przyjęciu do szpitala osoby, o której mowa w ust. 1, postanawia lekarz wyznaczony do tej czynności po osobistym jej zbadaniu i zasięgnięciu w miarę możliwości opinii drugiego lekarza psychiatry albo psychologa. Lekarz jest obowiązany wyjaśnić choremu przyczyny przyjęcia do szpitala bez zgody i poinformować go o jego prawach

W niniejszej sprawie miało miejsca naruszenie prawa podczas procedury przyjęcia powoda do szpitala w dniu 24 stycznia 2005 r. o czym ostatecznie przesądził Sąd Rejonowy w Przasnyszu na mocy postanowienia z dnia 31 marca 2005 r. w sprawie o sygn. akt III RNs 15/05 jednoznacznie stwierdzając brak podstaw prawnych do umieszczenia powoda w szpitalu psychiatrycznym w trybie nagłym przewidzianym w art. 23 u.o.z.p. Powód nie wyraził dobrowolnie zgody na pobyt w szpitalu psychiatrycznym, przy czym również nie zachodziły przesłanki do zastosowania trybu przewidzianego w art. 23 u.o.z.p. Niewątpliwie postawa M. F. przejawiała symptomy choroby, jednakże jego zachowanie nie wskazywało na to, iż z tego powodu zachodziło bezpośrednie zagrożenie, zarówno dla zdrowia lub życia jego bądź innych osób w dłuższej perspektywie czasu z możliwością nawrotów niebezpiecznego zachowania. Tym

samym należało przyjąć, iż nie istniały przesłanki do jego przymusowego zatrzymania w szpitalu psychiatrycznym w trybie art. 23 u.o.z.p. Co istotne również Sąd Najwyższy w toku rozpoznana skargi kasacyjnej jednoznacznie przesądził kwestię bezprawności działania pozwanego oraz jego odpowiedzialności za krzywdę doznaną przez powoda związku z pozbawieniem go wolności na skutek umieszczenia na oddziale psychiatrycznym bez jego zgody, przy czym spornym pozostawało ustalenie zakresu tej krzywdy.

Odnosząc się do kwestii wysokości zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę w pierwszej kolejności, ustawodawca określił, iż suma tytułem zadośćuczynienia pieniężnego ma być „odpowiednia”, co oznacza, że sąd orzekając o wysokości zadośćuczynienia kieruje się wszystkim okolicznościami sprawy. Głównym kryterium przy ustalaniu wysokości zadośćuczynienia jest rozmiar szkody niemajątkowej (krzywdy). Wynika to zasadniczo z kompensacyjnej funkcji zadośćuczynienia. Wysokość zadośćuczynienia nie może być symboliczna, a ekonomicznie odczuwalna i mieć zindywidualizowany charakter. Na rozmiar krzywdy wpływa przede wszystkim intensywność cierpień psychicznych i fizycznych, trwałość tych cierpień, ich nieodwracalny charakter.

Orzecznictwo wypracowało kryteria oceny okoliczności relewantnych dla ustalenia wielkości zadośćuczynienia: rodzaj, natężenie, czas trwania cierpień fizycznych i psychicznych, wiek osoby poszkodowanej, jej stan zdrowia, ewentualny uszczerbek na zdrowiu, jego trwałość, wpływ na dotychczasowe życie oraz widoki na przyszłość (por. wyrok Sądu Najwyższego 3 lipca 2013 r., V KK 464/12 i cyt. tam orzecznictwo).

Zważyć należy, iż w tym konkretnym przypadku, bez znaczenia dla ustalenia wysokości zadośćuczynienia za krzywdę powoda pozostaje okoliczność, iż pobyt w szpitalu psychiatrycznym nie spowodował negatywnych następstw w sferze psychicznej powoda, a wręcz przeciwnie – wobec jego schorzeń – wydatnie wpłynął na poprawę stanu jego zdrowia psychicznego. Co więcej, nieuprawnionym jest różnicowanie charakteru pozbawienia wolności przez umieszczenie w placówce leczniczej, z uwagi na stan zdrowia psychicznego osoby internowanej. Pozbawienie wolności należy rozumieć tożsamo w odniesieniu zarówno do osoby, u której stwierdzono zaburzenia psychiczne, jak też do osoby zdrowej, a nadto za każdym razem decyzję w tym przedmiocie oceniać przez pryzmat jej legalności. Zasadniczym zatem w niniejszej sprawie pozostaje fakt pozbawienia powoda wolności – zarówno bez jego zgodny, jak i nieuzasadnionego prawnie. Skoro więc Sąd Rejonowy w Przasnyszu mocą postanowienia z dnia 31 marca 2005 r. w sprawie o sygn. akt III RNs 15/05 orzekł, iż umieszczenie powoda w szpitalu psychiatrycznym było niezgodne z prawem, to należy uznać, iż pozwany ponosi odpowiedzialność za krzywdę powoda spowodowaną samym faktem bezprawnego pozbawienia go wolności. Niewątpliwie okres przymusowej internacji na oddziale psychiatrycznym, od dnia 24 stycznia 2005 r. do dnia 1 kwietnia 2005 r., sprawiał powodowi znaczny dyskomfort psychiczny, powodował poczucie bezradności, tęsknoty za swoim codziennym otoczeniem, ale również wydatnie wpływał na utratę przez niego poczucia bezpieczeństwa. Zaznaczyć należy, iż przez okres ponad 2 miesiące powód pozbawiony był możliwości samostanowienia o sobie, organizowania czynności dnia codziennego i wypoczynku oraz swobodnego przemieszczania się, będąc jednocześnie obowiązany do przebywania w odizolowaniu z obowiązkiem podporządkowania regulaminowi placówki leczniczej.

Mając na względzie powyższe okoliczności, w szczególności całkowity okres internacji powoda wynoszący ponad 2 miesiące, Sąd uznał, iż odpowiednią sumą zadośćuczynienia za krzywdę doznaną przez powoda będzie łącznie kwota 40.000 zł, co uzasadniało podwyższenie kwoty zasądzonej przez Sąd pierwszej instancji (10.000 zł) o kwotę 30.000 zł. Jest to kwota przedstawiająca ekonomicznie odczuwalną wartość, nie nadmierna w stosunku do doznanej przez powoda krzywdy i aktualnych stosunków majątkowych społeczeństwa, utrzymana w rozsądnych granicach. Złagodzi doznane cierpienia psychiczne przy zachowaniu w uwadze intensywności doznanych cierpień oraz czasu ich trwania. Ustalona kwota zadośćuczynienia jest adekwatna do doznanych przez powoda krzywd i cierpień, ich rozmiarów, intensywności oraz trwałości i ma jednocześnie charakter kompensacyjny.

Mając na uwadze powyższe Sąd orzekł jak w **pkt 1.** wyroku.

O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono w **pkt 2.**, na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. w zw. z art. 398²¹ k.p.c. oraz art. 108 § 1 k.p.c. zasądając na rzecz powoda od pozwanego kwotę 1.800 zł wraz z podatkiem

Vat tytułem kosztów pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu w postępowania kasacyjnego. Wysokość kosztów zastępstwa procesowego związanych ze sporządzeniem i wniesieniem skargi kasacyjnej ustalona została na podstawie § 13 ust. 4 pkt 2 w zw. z § 6 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz.U. z 2013 r. poz. 461). Jednocześnie, w związku z pozostającym w mocy rozstrzygnięciem o kosztach pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu w postępowaniu odwoławczym orzeczonych wyrokiem Sąd Okręgowy w Ostrołęce z dnia 21 marca 2014 r. o sygn. akt I Ca 457/13, należało zasądzić od pozwanego na rzecz powoda z tego tytułu dodatkowo kwotę 86 zł tytułem zwrotu kosztów dojazdu na rozprawę odwoławczą jako kosztów niezbędnych do celowego dochodzenia praw i celowej obrony, czyli koszty procesu.

O należnych Skarbowi Państwa opłatach sądowych od apelacji oraz skargi kasacyjnej – w ich uwzględnionej części – biorąc pod uwagę, iż powód został zwolniony od kosztów sądowych, orzeczono w **pkt 3. i 4.**, mając za podstawę art. 113 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych.